

GAZETA KUJAWSKA

ORGAN MIĘDZYPARTYJNY STRONNICTW POLITYCZNYCH

Rok I. Nr. 221

Włocławek, sobota/niedziela 28/29 września 1946 roku.

Cena 3 złote

Pod tęczowym sztandarem

Po całorocznej pracy w dniu jutrzejszym znów staje spółdzielczość polska przed całym społeczeństwem, aby w tak zwanym „Dniu Spółdzielczości” złożyć sprawozdanie ze swego dorobku, z rozwoju prac, a jednocześnie nadal głosić swe idee wśród najszerszych warstw społeczeństwa i zacieśnić jak najbardziej węzły współpracy i zrozumienia wzajemnego.

Od szeregu tygodni prasa krajowa poświęca wiele miejsca zagadnieniom, spółdzielczości omawiając je szeroko i wszechstronnie. Rola spółdzielczości zwłaszcza w obecnym okresie nowego ustroju ma i mieć będzie bardzo wielkie znaczenie w życiu gospodarczym przede wszystkim, a także w życiu politycznym i społecznym.

Zastanówmy się głębiej nad rolą spółdzielczości w społeczeństwie.

Spółczeństwo to zespół milionów ludzi walczących o swój byt i byt rodzin, ludzi posiadających różne cele i dążenia, różne zapatrywania. Nikt się temu nie dziwi i nikt nie posiada mocy takiej, by móc temu przeszkodzić. Jest to rzecz znana wszystkim; samodzielność jednostki jest ceniona. Każdy ma prawo do własnych dążeń, każdy ma prawo do samodzielnego bytu i do walki, do pracy nad utrwaleniem tego bytu.

Należy jednak dolożyć starań by myśl o własnym bycie, o własnym dobrobycie nie zasłoniła innego wyższego celu, wyższego ideału, jakim jest dobro ogólne.

My znamy jesteśmy z wielkich i bohaterkich poczynań, z dobrowolnego unicestwienia własnego bytu w chwili, gdy zostaje zagrożony byt naszej Ojczyzny. Nie ma takiej ofiary, której by Polak nie złożył na ołtarzu Wolności i Niepodległości Polski. Bez względu na to, czy zajdzie potrzeba złożenia ofiary z mienia czy też z życia osobistego lub swych najbliższych.

Każdy z nas potrafi i umie w potrzebie bez jakiegokolwiek sarkania umrzeć dla Ojczyzny.

Brak nam tylko jednego. My nie umiemy żyć dla Ojczyzny. Życie to nie wymaga bohaterkich zrywów, na które cały świat z podziwem spogląda. Życie dla Ojczyzny to znaczy codzienną, znużającą, niedostrzeżalną i nieciekawą, ciężką i nudną wznosząc wolną gmach przyszłości świetnej dla całego społeczeństwa.

Pracując codziennie większość z nas myśli o swym byciu indywidualnym i odsuwa od siebie zainteresowanie się bytem ogólnym całego społeczeństwa. A ten byt powinien być właśnie naszym największym i najważniejszym celem.

Ostateczne uchwały bloku

czterech stronnictw

WARSZAWA (obsł. wł.). W czwartek obradowały władze partyjne 4-ch stronnictw (PPR, PPS, SD i SL). W wyniku obrad powzięto decyzje, stwierdzające, że wszelkie dalsze rozmowy w przedmiocie rozszerzenia bloku przez udział w nim Polskiego Stronnictwa Ludowego są nieistotne i niecelowe. Cała odpowiedzialność za rozbicie bloku sześciu stronnictw spada na PSL. W sprawie wyborów do przyszłego sejmiku polskiego, ustalono, że cztery stronnictwa demokratyczne wystąpią razem jako jedność narodowa. Udział w bloku jednościami stronnictw: PSL Nowe Wyzwolenie oraz Stronnictwa Pracy zależny będzie od powziętych uchwał w tych

stronnictwach oraz od uchwały bloku. Dalszy udział PSL w komisjach międzypartyjnych należy uznać za bezcelowy.

Skład komisji międzypartyjnych należy rozszerzyć przez włączenie do nich przedstawicieli Stronnictwa Pracy i PSL Nowe Wyzwolenie.

Granice zachodnie Polski są ostateczne stwierdza Czechosłowacja

PRAGA (obsł. wł.). Premier Czechosłowacji Gotwald na kongresie partii komunistycznej, której jest przewodniczącym oświadczył, że w najbliższym czasie powinien być zawarty pakt przyjaźni i wzajemnej

pomocy między Czechosłowacją a Polską. Powołując się na braterskie uczucie w stosunku do Polski premier oświadczył, że zachodnie granice Polski są ostateczne i nie podlegają żadnej dyskusji. Granice Polski są granicami wszystkich Słowian i przez wszystkich Słowian będą bronięte.

O powrót rodaków do kraju

WARSZAWA (obsł. wł.). W czwartek wieczorem premier Osóbka-Morawski wygłosił przez radio przemówienie wzywając wszystkich rodaków znajdujących się zagranicą do powrotu do kraju. Rodakom wracającym zostanie zapewniona wszelka pomoc udzielona przez rządy: polski, angielski i amerykański. Kraj czeka z utęsknieniem na powrót swych synów i cór, którzy winni wziąć udział w pracy nad odbudową zniszczonej przez wroga ojczyzny.

Równocześnie przedstawiciel armii amerykańskiej Mac Narney wydał odezwę do wszystkich Polaków, aby wracali do swej ojczyzny.

„Wasza przyszłość w Polsce i w pracy nad odbudową kraju” — stwierdza w odezwie generał Mac Narney.

Misja UNRRA na wniosek swego dyrektora La Guardii oświadczyła, że wszyscy Polacy powracający do swych ojczystych domów otrzymają dodatkowo dwumiesięczne racje żywnościowe zawarte w specjalnych paczkach o wadze od 75 do 90 funtów. Odezwa Mac Narneya oraz wezwanie UNRRA zostały odczytane we wszystkich skupowiskach polskich w Europie. W odezwach tych jednocześnie podkreślono tęsknotę Polaków za tymi, którzy z kraju odeszli, a którzy dla własnego dobra powinni jak najprędzej do swych rodzin powrócić, aby wspólnie z nimi budować szczęśliwą i wielką Polskę. Na marginesie tych odezw należy dodać, że poza granicami Polski znajduje się w chwili obecnej 340 tysięcy Polaków.

Zobowiązanie Włoch

PARYŻ (PAP). Włochy zobowiązały się formalnie uznać i szanować niepodległość i suwerenność Abisynii i Albanii, podbitych przez Mussoliniego. Oświadczenie w tym sensie złożył przedstawiciel Włoch Tarchiani, wezwany przed włoską komisję polityczno-terytorialną. Jednocześnie Tarchiani odwołał się do komisji o złagodzenie klauzul regulujących stosunki gospodarcze Włoch z tymi krajami.

Amnestia w Bułgarii

SOFIA (PAP). Z okazji proklamowania republiki, tymczasowy prezydent Republiki Bułgarskiej Wasyl Kolarow, wydał rozkaz natychmiastowego zwolnienia 2.462 więźniów, w tym 1.622 politycznych przestępców.

Poznać dokładnie całe społeczeństwo, ukochać je, walczyć nad usunięciem jego braków i wad, spotęgować jego idealne dążenia i skupić je w zbiorowy czyn — oto najważniejsze zadanie każdego z nas.

Szerokiej pomocy w tym zakresie udziela spółdzielczość. Ta spółdzielczość, która za hasło obrała sobie Mickiewiczowskie „Dalej z posad bryła świata” i wspólnym wysiłkiem wszystkich, dla wszystkich chce zbudować nowe formy szerokiego społeczeństwa, a na nich oprzeć ideały gospodarcze i moralne.

Żaden z ruchów społecznych nie przygotowuje tak szybko i tak dokładnie uspołecznionego człowieka jak ruch spółdzielczy. „Społem”, „Jedność”, „Zgoda”, „Bratnia Pomoc” — oto najczęściej używane tytuły organizacji spółdzielczych, które dla wszystkich i przy pomocy wszyst-

kich hasła swoje starają się w czyn wcielić.

Dzięki wyteżonej pracy spółdzielczość przekształca sposób myślenia poszczególnego obywatela, zmusza go do pracy nie tylko w obronie bytu indywidualnego, ale także do pracy w obronie bytu ogólnego, bytu całego społeczeństwa. Ruch spółdzielczy przekształca nas w ludzi uspołecznionych, w ludzi żyjących nie tylko dla siebie, ale i dla całości.

Ruch spółdzielczy wytwarza typ nowego obywatela, który odtąd już nie myśli tylko o własnym interesie, ale także o interesie bliźniego, zmusza go do zainteresowania się dobrem ogólnym, dobrem społecznym.

To jest właśnie najważniejsze zagadnienie społeczne ruchu spółdzielczego i trzeba z uznaniem podkreślić, że to zagadnienie obok innych zagadnień w całej rozciągłości jest rea-

lizowane przez spółdzielczość. Dowodem tego są rosące szeregi członków, wzrastająca ilość placówek, zdobywanie coraz większej sympatii i poparcia, przenikanie wszcz, wzdłuż i w głąb wszystkich warstw społecznych w Polsce.

„Dzień Spółdzielczości” stanowi pewien etap w pracy. Etap, po którym następuje nowa, dalsza praca, prowadząca ku jasnej przyszłości nie tylko naszego narodu, ale i całej ludzkości.

W zrozumieniu celów spółdzielczości i w uznaniu zasług tych szarych pracowników zgrupowanych pod tęczowym sztandarem spółdzielczości, w dniu jutrzejszym całe społeczeństwo weźmie radosny udział w Ich „Dniu”, który jest także i Naszym „Dniem”.

A. Turczynowicz.

50 miliardów złotych wyniosą obroty „Społem”

w roku bieżącym

WARSZAWA (SAP). W dniu 29 września r.b. będziemy obchodzić w Polsce poraz dwudziesty pierwszy „Dzień Spółdzielczości”.

W latach przedwojennych „Dzień Spółdzielczości” obchodzony był w czerwcu. Organizatorom szło o wciągnięcie do udziału w obchodzie jak największej ilości młodzieży szkolnej. Okres ten jednak ze względu na kończący się rok szkolny był nieodpowiedni. Z tego więc powodu w roku bieżącym obchód spółdzielczy przeniesiono na wrzesień.

Przed 35-ciu laty, w 1911 roku, 1 października powstała w Polsce pierwsza spółdzielnia pod nazwą Warszawski Związek Stowarzyszeń Spożywców.

W ciągu tych 35-ciu lat, w ciągu których obie wojny objęły okres 10 lat, ilość członków zrzeszonych w spółdzielniach wzrosła do liczby 2 milionów.

Dziś idea spółdzielcza zatacza coraz szersze kręgi. Ustrój spółdzielczy opiera się na najniższej jednostce spółdzielni. Szereg spółdzielni leżących na jednym obszarze geograficznym połączony jest w oddział. Oddziały tworzą okręgi, które już bezpośrednio podlegają Centrali.

Obroty spółdzielni zrzeszonych w „Społem” w 1945 r., w porównaniu z okresem przedwojennym, wzrosły czterokrotnie.

W 1946 r. za pierwsze półrocze obrót wynosi 20 miliardów złotych. Do końca roku bieżącego przewidywany jest obrót 50 miliardów zł.

Przy tych obrotach spółdzielczość polska staje na trzecim miejscu w świecie po Anglii i ZSRR.

Obchody „Dnia Spółdzielczości” odbędą się w całej Polsce, we wszystkich miastach powiatowych.

W ramach uroczystości będzie przemawiał jeden z najstarszych spółdzielców polskich i jeden z inicjatorów tego ruchu w Polsce, St. Wojciechowski.

Na obchód „Dnia Spółdzielczości” złożą się w Warszawie: Dnia 28-go września, o godz. 11-ej akademia dla młodzieży szkolnej w sali „Romy” z udziałem zespołów szkolnych oraz artystów scen warszawskich. O godz. 16-ej — akademia dla młodzieży zorganizowanej. Przemówi do niej prezes „Społem”, Jan Żerkowski, po czym referat wygłosi przedstawiciel OM. TUR. Część artystyczna wykonają zespoły OM. TUR, ZWM, ZMP., ZD, ZMW „Wici”. O godz. 19-ej odbędą się capstrzyki dzielnicowe.

Dnia 29 września o godz. 11-ej odbędzie się Akademia, zagajona przez Prezesa „Społem”, Jana Żerkowskiego, następnie wygłosi przemówienie Prezydent KRN B. Bierut; ob. Fr. Dąbrowski wygłosi referat p. t. 35-letnie „Społem”, po czym nastąpi część artystyczna w wykonaniu wybitnych artystów warszawskich. O godz. 12.30 nastąpi przejazd na ul. Grażyny 13, do siedziby „Społem”, gdzie odbędzie się dekoracja jubilatów oraz położenie pod nowy gmach „Społem” kamienia węgielnego.

W 12 tys. miejscowości, gdzie

znajdują się placówki spółdzielcze tegoż dnia odbędą się obchody spółdzielcze. Przy tej sposobności będą udekorowani działacze i pracownicy spółdzielczy, którzy mają za sobą co najmniej 25 lat pracy w spółdzielczości. Ogółem otrzyma odznakę spółdzielczą około 500 osób. W wielu miejscowościach są planowane zabawy dla dzieci i dla dorosłych, konkursy dla młodzieży i zawody sportowe oraz wieczorem przedstawienie teatralne. — W niektórych miastach będą zorganizowane wystawy spółdzielcze.

Odezwa do Młodzieży Polskiej

w sprawie odbudowy Pałacu Staszica i Uniwersytetu w W-wie

WARSZAWA (SAP). W Ministerstwie Oświaty odbyła się konferencja z udziałem ministra Wyciecha, przedstawicieli Rady Naukowej, ZNP i Zw. Młodzieży Akademickiej. Powołano do życia Szkolny Komitet Odbudowy Warszawy w składzie następującym: przewodniczący min. Wyciecz, zastępca prof. dr St. Pieńkowski rektor U. W., sekretarz Wierusz — Kowalski, przew. ZHP, skarbnik — Maj prezes ZNP. Komitet wydał do młodzieży polskiej następującą odezwę:

— Do Młodzieży wszystkich szkół.

— Wiecie, w jaki niespotykany w dziejach sposób, hitlerowski najeźdźca wywarł swą zemstę na bohaterkiej Warszawie, która tylekroć występowała do walki o wolność Narodu i godność człowieka. Niszcząc Warszawę, pragnęli Niemcy zniszczyć na zawsze Stolicę Państwa, serce i mózg Narodu, jego centrum kulturalne, polityczne i gospodarcze. Chcieli pogрузić w niepamięć wieki historii polskiej, zapisanej w Kamieniu i cegle, w księgach, starodrukach, rękopisach, w zbiorach muzealnych publicznych i prywatnych. Bez przykładne zniszczenie Stolicy odczuł każdy Polak, jako swoje nieśczęście, jako swój osobisty ból.

Wrogowi jednak nie udało się zabić ducha Warszawy. Wzbudziła się w Narodzie potężna i powszechna wola odbudowy Stolicy i wiara w możliwość dokonania tego dzieła.

Gdy cała Polska zespółiła wszystkie swe wysiłki, by dokonać dzieła odbudowy Stolicy, nie może w tej akcji zabraknąć najlepszych Wa-

skich młodzieńczych sił. W dniu 29 września ucząca się młodzież organizuje w całej Polsce zbiórkę — łącznie z normalnymi, ustalonymi składkami od młodzieży szkolnej, nauczycieli, profesorów i pracowników administracji szkolnej — zostanie jako „Dar szkół dla Warszawy” przeznaczony na odbudowę dwóch historycznych budowli, szczególnie drogie dla kultury i nauki polskiej, a mianowicie:

Pałac Staszica — siedziby Warszawskiego Towarzystwa Naukowego i Pałacu Kazimierzowskiego — siedziby Uniwersytetu Warszawskiego.

Stańcie wszyscy do apelu. Dzień 29 września niech będzie symbolem ofiarnego wysiłku Młodzieży Polskiej dla Warszawy.

W drugą rocznicę

BYDGOSZCZ (obsł. wł.). Zarząd Wojewódzki Związku Samopomocy Chłopskiej zwołuje w dniu 29 września 1946 roku Zjazd Wojewódzki Chłopów nadzielonych ziemią z Reformy Rolnej do Bydgoszczy, ul. Toruńska 30, początek punktualnie o

Niezgodne z prawdą

WARSZAWA (PAP). W dniu wczorajszym agencja Reutersa podała że tekst ordynacji wyborczej uchwalonej na XI sesji Krajowej Rady Narodowej został przez Rząd R. P. zakomunikowany oficjalnie rządowi W. Brytanii. Rzecznik Ministerstwa Spr. Zagranicznych interpelowany w tej sprawie przez korespondentów prasy krajowej i zagranicznej oświadczył, że jest to niezgodne z prawdą.

Powstanie w Persji trwa

TEHERAN (obsł. wł.). Rząd irański wysłał silne oddziały zmotoryzowane, czołgi i samoloty na tereny południowe Iranu, gdzie toczą się ciężkie walki z powstańcami. Miasto Szirach zostało przez powstańców okrajone. W Teheranie panuje spokój. Prasa perska wyraża nadzieję, że premierowi uda się opanować sytuację.

Kiedy będzie ogłoszony wyrok?

LONDYN (obsł. wł.). Korespondenci z Norymbergi donoszą, że w poniedziałek zbiorą się sędziowie celem odczytania wyroku, ale przegląd całej sprawy przeciągnie się do późnych godzin wieczornych. W związku z tym publiczne ogłoszenie wyroku nastąpi dopiero we wtorek, 1 października rb.

Aktualny odczyt

BYDGOSZCZ (obsł. wł.). Na zaproszenie Okręgowego Zarządu Ligi Morskiej przybywa do Bydgoszczy w dniu 2 października min. Eugeniusz Kwiatkowski, celem wygłoszenia odczytu na aktualny temat odbudowy Wybrzeża. Bliższe szczegóły będą podane.

Tadeusz Frenkiel zidentyfikowany

wśród ofiar rozstrzeliwań w Stefanowie

WARSZAWA (SAP). Według informacji PCK (lista z Pawiaka) znany aktor Tadeusz Frenkiel, syn Mieczysława Frenkla, został rozpoznany we wspólnej mogile w Stefanowie. Zwłoki T. Frenkla — spośród 115-tu innych ekshumowanych w Stefanowie zwłok — zostały przeniesione na cmentarz w Jazgarzewie (pow. grójecki). Są to ofiary Niemców, więźniowie z Pawiaka sprowadzeni i rozstrzelani w trzech egzekucjach: 6 stycznia, 2 i 12 lutego 1943 r.

Pomiędzy zidentyfikowanymi zwłokami znajdują się także zwłoki plk. Alojzego Horaka, instruktora Batalionów Chłopskich.

Wszyscy zainteresowani identyfi-

kowaniem zwłok winni porozumieć się z Wydziałem Grobowictwa PCK, Warszawa, Piusa XI 24, celem ustalenia na podstawie szczegółowych opisów, dokumentów i depozytów tożsamości zwłok.

Nie mogą żuć

HAMBURG (obsł. wł.). Dr Schumacher, przewodca Socjalistycznej partii Niemiec oświadczył:

„Jeżeli chodzi o granice, to Niemcy nie mogą zrezygnować ani z ziemi uprawnej na wschód od Odry i Nysy, ani z przemysłu Zagłębia Saary.

Niemcy i Europa nie mogą żyć bez ziemi, które były spiżarnią Niemiec”.

Z Konferencji Pokojowej

PARYŻ (obsł. wł.). W dniu wczorajszym odbyło się plenarne posiedzenie Konferencji Pokojowej pod przewodnictwem ministra Byrnesa, zwołane w celu zaakceptowania wniosku czterech ministrów w sprawie przyspieszenia obrad konferencji.

Na początku obrad powstał incydent w związku z oświadczeniem delegata Jugosławii Kardela, który zaprotestował przeciwko żądaniom Grecji w sprawie rewizji granicy grecko-albańskiej.

Przewodniczący odebrał głos delegatowi Jugosławii oświadczając, że sprawa przez niego poruszona nie jest objęta porządkiem dziennym.

Sprzeciwił się temu delegat ZSRR, oświadczając, że aczkolwiek sprawa nie jest objęta porządkiem dziennym, to jednak konferencja powinna uznać żądanie Grecji za nieistotne. Do wniosku radzieckiego przyłączył się przewodniczący i w ten sposób incydent został zlikwidowany.

Następnie zgromadzeni przystąpili do odczytania wniosku ministra Bidault, stwierdzającego, że komisje winny zakończyć swe prace w terminie do 5, a konferencja do 15 paź-

godz. 11-ej.

Zjazd ma na celu uczczenie drugiej rocznicy wydania dekretu o Reformie Rolnej, której utrwalenie i wprowadzenie w życie przejął na siebie Związek Samopomocy Chłopskiej.

dzielnika. Wniosek ministra Bidault został uchwalony.

Wszystkie komisje w dniu wczorajszym posunęły swe prace znacznie naprzód.

Na komisji do spraw bałkańskich delegat Polski Wierbłowski postawił wniosek, aby Włochy nawiązały stosunki dyplomatyczne z Albanią.

Półowa gruzu zostanie usunięta

WARSZAWA (SAP). BOS. opracował dokładny plan usunięcia i przeróbki 20 milionów metrów sześciennych gruzu, znajdującego się na terenie Warszawy. Gdyby udało się zgromadzić potrzebny sprzęt — tysiące traktorów, wozów i maszyn budowlanych — to można byłoby w ciągu 2—3 lat całkowicie oczyścić Warszawę. Jak obliczono, na samych tylko ulicach Warszawy znajduje się 86 tys. mtr. sześć. gruzu. Do 1 września usunięto 21 tys. m³ tak, że pozostało już tylko 45 tys. m³ — t.j. połowa tej ilości, jaka zalegała Warszawę.

Z naszego miasta

Adrian Turczynowicz

Idea i ludzie idei

Przechodząc przez Plac Wolności i pamiętając o jutrzejszym „Dniu“ tak uroczyste obchodzone w całej Polsce wpadłem na chwilę do Banku „Społem“.

Zainteresowała mnie działalność tej placówki w ramach ogólnopolskich i w ramach naszego terenu.

Trafiłem dobrze. Zostałem bowiem przy pracy przewodniczącego Komisji Kredytowej ob. Góralskiego Heronima i dyrektora Banku ob. Kordylę Leona. Zajęci byli rozmowami telefonicznymi w związku z przygotowaniem do jutrzejszego obchodu.

Przeszkodziłem nieco w tej pracy i z miejsca zacząłem stawiać pytania.

— Czy nie mógłbym dowiedzieć się o zasięgu działalności Banku „Społem“?

— Już nie ma Banku „Społem“ — odpowiada mi ob. Góralski. — W wyniku połączenia się Banku „Społem“ z Centralną Kasą Spółek Rolniczych powstał „Bank Gospodarstwa Spółdzielczego“, który jest jedyną centralą finansową ruchu spółdzielczego i obecnie obejmuje swym zasięgiem całą Polskę wraz z terenami odzyskanymi, posiadając 300 placówek.

— Jaki jest bilans banku?

— Na dzień 1 lipca r. b. — udziela wyjaśnień ob. Kordyla — bilans został zamknięty sumą 6 miliardów 280 milionów złotych.

— Suma zawrotna — odpowiedziałem. — Jak przy takim bilansie wyglądają kapitały własne?

— Kapitał własny wynosi około 74 milionów, a wkłady 2 miliardy 438 milionów. Bank udzielił kredytu na sumę 4 miliardów 798 milionów. Bank posiada również pogotowie kasowe w gotówce i w biletach skarbowych na sumę 1 miliarda 7 milionów złotych. Muszę dodać, że z kredytów w Banku korzystają 4234 spółdzielnie. Bank posiada 7000 członków reprezentujących ponad 2 i pół miliona rodzin. Członkami są spółdzielnie: spożywcze, rolniczo-handlowe, Samopomoc Chłopska, kredytowe, mleczarskie, pracy i inne.

— Czy wszystkie spółdzielnie są członkami Banku?

— Nie! W tej chwili ponad 2/3 ogólnej liczby spółdzielni działających na terenie Polski znajduje się na liście członków Banku.

— Jaki plan pracy został przez władze Banku ustalony na najbliższą przyszłość?

— Przede wszystkim zostanie wyłożony wysiłek w kierunku zjednoczenia reszty Spółdzielni na członków Banku, a nadto władze będą starały się zwiększyć fundusze w drodze zbierania udziałów. Podjęte zostaną także starania o jak najwydatniejszą i czynną współpracę naszych ogniw z ruchem zawodowym i organizacjami społecznymi. W pracy wewnętrznej Bank będzie starał się o rozszerzenie obrotu bezgotówkowego i ułożenie pracy w ten sposób, by pieniądź spełniał swoją rolę w drodze przelewów. Musi być rozszerzony dział operacji zleconych, przekazów pieniężnych, inkasa na obcych terenach oraz musi nastąpić skupienie uwagi na racjonalne finansowanie spółdzielni wszystkich typów i gospodarstw rolnych. Za pośrednictwem spółdzielni pożyczkowo-oszczędnościowych Bank pragnie dać inicjatywę gospodarki spółdzielczej na Ziemiach Odzyskanych.

— Dziękuję za informacje ogólne. Obecnie poprosiłbym o dane dotyczące naszego terenu.

— Zasięgiem swoim — odpowiada ob. Góralski — obejmujemy Włocławek, powiat włocławski i częściowo nieszawski.

— Jaka ilość spółdzielni pracuje na tym terenie?

— Ogółem posiadamy 57 spółdzielni, w tym 24 — spożywcze, 1 — księgarską, 2 — przemysłowo-handlowe, 7 — pracy, 16 — rolniczych i Samopomocy Chłopskiej, 5 — przetwórczo-rolniczych i 8 — oszczędnościowo-pożyczkowych

— Ile z nich jest członkiem Banku?

— 41 — udziela odpowiedzi ob. Kordyla. — W tym — 15 spożywczych, 1 — księgarska, 2 — przemysłowo-handlowe, 5 — pracy, 10 — rolniczych i Samopomocy Chłopskiej, 4 — przetwórczo-rolnicze i 4 — oszczędnościowo-pożyczkowe.

— Jaki jest bilans naszego oddziału?

— Zamknęliśmy bilans sumą 13 milionów złotych. Wkłady na rachunku bieżącym wynoszą 11 milionów 278 tysięcy zł. Pogotowie kasowe wynosi 2 miliony 533 tysiące złotych. Kredytów udzielono na sumę 9 milionów 115 tysięcy. W miarę potrzeby akcja kredytowa jest prowadzona z funduszy centrali.

— Jaki plan pracy został przez oddział nakreślony?

— Chcemy pozyskać na członków pozostałe 16 spółdzielni pracujących na naszym terenie. Posiadamy 22 spółdzielnie, które korzystają z naszych kredytów; pragniemy rozwinąć akcję kredytową, by mogła objąć wszystkie spółdzielnie potrzebujące kredytu. Aby to osiągnąć musimy wyteńczyć wszystkie siły w kierunku powiększenia wkładów. Celem naszej pracy do końca bieżącego roku jest osiągnięcie sumy 15 milionów złotych własnych wkładów.

— Nie pozostaje mi nic innego, jak złożyć życzenia, aby cały ten plan przybrał realne kształty. Niechaj to wszystko obróci się w czyn, który wydatnie wpłynie na ożywienie i uzdrowienie gospodarki nie tylko na odcinku naszym, ale i na obszarze całej Polski. Mam wrażenie, że uroczyste „obchodzone „Dzień Spółdzielczości“ wpłynie dodatnio na zrozumienie idei spółdzielczej i na zrealizowanie waszych szczytnych zamierzeń.

Wyszedłem z Banku obarczony wielkością usłyszanych liczb. Ale te liczby świadczą właśnie o rozwoju naszej gospodarki, te liczby napędzają każdego nadzieją, że gospodarka nasza ma zdrowe fundamenty, a idea spółdzielcza zdobywa sobie pierwsze miejsce w ogólnym systemie gospodarczym naszego państwa. Spółdzielczość z ciasnych zaułków systemu przedwojennego wyszła na szerokie i przestrzenne place nowej rzeczywistości gospodarczej. I tu należy skierować uznanie nie tylko dla samej idei, ale także i dla ludzi, którzy tę ideę ukochali i swoją pracę dla niej poświęcają.

Przez spółdzielczość
dążymy do dobrobytu kraju

Apelujemy do wszystkich

„Zwracamy się do każdego robotnika czy pracownika umysłowego, aby możliwie najrychlej porozumiał się z najbliższą spółdzielnią i zapisał się na jej członka.

Zwracamy się do działaczy związków zawodowych, aby realizując hasło swego Kongresu, „każdy członek związku zawodowego — członkiem spółdzielni“ — pomagali w werbnku członków dla spółdzielni, w umasowieniu ruchu spółdzielczego.

Apelujemy do działaczy politycznych i zawodowych o propagowanie ideałów, zadań i dążeń spółdzielczych“.

(Z apelu organizacji spółdzielczych).

Przez Spółdzielczość — do demokracji gospodarczej

Spółdzielczość, która powstała w połowie dziewiętnastego stulecia jako protest przeciwko wyzyskowi pracy przez kapitał prywatny, przeciwko nieuczciwemu handlowi, przeciwko zbędnym kosztom wielu pośredników między producentem a konsumentem, dziś, w dobie wielkich przemian społecznych i politycznych, nabiera nowego, ogromnego znaczenia, zwłaszcza w takich krajach jak Polska, gdzie buduje się państwo na zasadach pełnej demokracji.

Wiele krajów przyswoiło sobie nazwę krajów demokratycznych mimo, że panująca w nich demokracja jest tylko częściową, a nie pełną demokracją. Również wobec prawa wszystkich obywateli, udział w rządach krajem przez wybranych do parlamentu posłów stanowi tylko część tego „władztwa ludu“, które oznacza greckiego pochodzenia słowo „demokracja“.

Tego rodzaju demokracja jest tylko polityczną demokracją. Prócz niej istnieją jeszcze trzy rodzaje demokracji: kulturalna, społeczna i gospodarcza.

Zdawałoby się, że tam, gdzie istnieje demokracja polityczna, tam równorzędnie z nią panować winna demokracja kulturalna i społeczna. Jednak w praktyce wygląda to inaczej, bo bez czwartego rodzaju demokracji — gospodarczej, bez ograniczenia własności prywatnej i zniesienia ustroju kapitalistycznego trudno jest mówić o masowym udziale ludu w osiągnięciu bez ograniczenia nauki, kultury i wyższych stanowisk w społeczeństwie.

W Polsce idea wprowadzanej po ostatniej światowej wojnie demokracji obejmuje wszystkie cztery jej rodzaje. Najważniejszą jest z tych przemian zasada demokracji gospodarczej, od której uzależnione są trzy pierwsze rodzaje demokracji.

Ustrój kapitalistyczny może istnieć obok demokracji politycznej, jak się to dzieje i obecnie w wielu państwach, lecz nie może on istnieć obok demokracji gospodarczej.

Na czym więc polega demokracja gospodarcza? Na zaspokajaniu potrzeb pojedynczych ludzi i całych społeczeństw, a nie na osiągnięciu osobistego zysku właściciela przedsiębiorstwa; na prowadzeniu gospodarki planowym, a nie na zasadach niezdrowej konkurencji, prowadzącej do walki, do niszczenia nadmiaru produkcji przy równoczesnym istnieniu milionów ludzi, którym brak właśnie tych towarów, jak to się dzieje przed wojną; na wpływie wreszcie każdego obywatela na produkcję, na ceny towarów.

Do demokracji gospodarczej prowadzą dwie drogi: upaństwowienie produkcji i uspołdzielczenie środków

produkcji czyli przemysłu i wymiany towarów czyli handlu.

W Polsce powojennej zastosowano obie te drogi w szerokim zakresie, zachowując obok nich również inicjatywę prywatną w ograniczonej jednak formie, nie pozwalającej na tworzenie się trustów, karteli, wielkiego kapitału.

Celem spółdzielczości jest dobro ludności, interes szerokich mas.

Zrzeszeni w spółdzielni jej członkowie mogą drogą wyborów tak zawsze dobrać zarząd, by kierował spółdzielnią dobrze.

Spółdzielczość ma również na względzie dobro swych pracowników, swego personelu, wynagradzając go odpowiednio i traktując życzliwie, po bratersku. Spółdzielczość w żadnym wypadku nie wyzyskuje swych pracowników, jak to czyni w wielu wypadkach kapitał prywatny.

W stosunku do państwa, spółdzielczość współpracuje z państwem w szerokim zakresie wszędzie tam, gdzie panuje nie tylko demokracja polityczna, ale przede wszystkim gospodarcza.

Na dzień 1 czerwca 1946 r. ogółem było w Polsce ponad 12000 spółdzielni, z czego spółdzielni spożywców na wsi i w mieście 4379, Samopomocy Chłopskiej 1265, rolniczo-handlowych 522, oszczędnościowo-pożyczkowych 1128 itd. (Liczby te oparte na dziełku: Józef Dominko: „Spółdzielczość realizuje demokrację gospodarczą“, 1946).

Najpotężniejsza instytucja spółdzielcza „Społem“ Związek Gospodarczy Spółdzielni R.P. prowadzi 271 hurtowni powiatowych. Wydział produkcji prowadzi 95 młynów, 19 fabryk przetworów owocowych, 11 fabryk cukierków, 11 chemicznych, 9 octu, 7 makaroniarni, 3 kaszarnie, 2 olejarnie, 6 palarni kawy, 6 browarów, 1 drożdżownię, 2 zakłady rybne, 1 konserw, 1 wyrobów włośia, 1 zakład przemysłu drzewnego i przygotowuje się do przejęcia od państwa setek fabryk przemysłu spożywczego.

Obroty roczne „Społem“ wynoszą ponad 40 miliardów złotych.

Spółdzielczość wreszcie ma jeszcze inne wielkie znaczenie w demokracji: opiera swoją działalność na wierze w człowieka, podnosi go moralnie, uspołecznia, stwarza atmosferę współpracy, współdziałania na miejsce atmosfery kapitalistycznej walki, konkurencji. Spółdzielczość ma wielkie znaczenie wychowawcze dla mas, jest szkołą wyrobienia obywatelskiego, nastawienia na dobro ogółu, zaspokojeniem tęsknot ludzi do sprawiedliwości społecznej. Spółdzielczość ma więc wielką wartość moralną dla narodu i winna być popierana przez wszystkich szczerych demokratów świata.

Zofia Słowska.

